

Митрополит Іларіон: Церква виховує в людях не толерантність, а любов

31 липня 2021 року в передачі «Церква і світ», що виходить на каналі «Росія 24» по суботах і неділях, голова Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату митрополит Волоколамський Іларіон відповів на запитання ведучої Катерини Грачової.

К. Грачова: Доброго дня! Це час програми «Церква і світ» на каналі «Росія 24». Щотижня ми задаємо питання голові Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату митрополита Волоколамському Іларіону. Вітаю Вас, владико!

Митрополит Іларіон: Доброго дня, Катерино! Вітаю вас, дорогі брати і сестри!

К. Грачова: Цього тижня ми відзначали річницю - 1033 роки від дня Хрещення Русі. Заходи проходили на всій канонічній території Руської Православної Церкви - в Росії, Білорусі, Україні. У Києві пройшла хресна хода біля Києво-Печерської Лаври. Хотілося б дізнатися у Вас, в яких умовах вона проходила? Чи не чинили їй перешкод?

Митрополит Іларіон: День Хрещення Русі - це свято всієї багатомільйонної Руської Православної Церкви. Невипадково Патріарх Московський і всієї Русі Кирил направив привітання з цим святом президенту Росії Володимиру Путіну, президенту України Володимиру Зеленському та президенту Білорусії Олександрю Лукашенку.

Це свято трьох країн, тому що всі три країни мають свої духовні коріння в київській хрещальній купелі святого рівноапостольного князя Володимира. Хресна хода, яка приурочена до Дня Хрещення Русі та відбувається в Києві, щоразу збирає багатотисячні натовпи людей. У попередні роки це бувало 300 тисяч чоловік. В цьому році, за підрахунками Української Православної Церкви, на хресну ходу зібралося близько 350 тисяч людей. Вони пройшли до стін Києво-Печерської Лаври для того, щоб засвідчити свою віру, свою волю до єдності, бо Українська Православна Церква як і раніше залишається найчисленнішою конфесією України. Це яскраво продемонструвала хресна хода, що відбувається вже в черговий раз.

Але ця Церква зазнає незаслужених нападів утисків, переслідувань через те, що прагне зберегти єдність з Руською Православною Церквою. Ця єдність має історичні корені, обумовлена нашою спільною вірою і загальною історією. У церковному відношенні Українська Православна Церква самостійна, вона самоврядна, тобто жодні рішення щодо Української Церкви не приймаються в Москві. Вона сама обирає свого Предстоятеля і архієреїв, ці обрання не узгоджуються з Москвою. Вона незалежна у фінансовому та адміністративному відношенні. Єдине, що зберігається, - це історичний зв'язок з центром в Москві, поминання Патріарха за богослужінням і підтвердження обрання Предстоятеля Патріархом Московським і всієї Русі. Українська Православна Церква, весь її єпископат, духовенство та церковний народ єдині в бажанні зберігати зв'язок з Руською Церквою. Все це було дуже яскраво продемонстровано хресною ходою, яка відбулася в Києві. Наскільки відомо, особливих перешкод ніхто не чинив. Люди пройшли вулицями міста. Хоча, звичайно, не обійшлося без злісних і несправедливих нападок в українській пресі.

К. Грачова: Владико, в українському місті Новомиргороді в змаганнях з вуличного баскетболу під час святкування дня міста брала участь дитяча команда під назвою «гітлерівці». Чи можна говорити впевнено про те, що в Україні вже виросло покоління молодих людей, вихованих на новій

історії, нових підручниках?

Митрополит Іларіон: Я, на жаль, вже давно не бував в Україні, тому що колишня українська влада мене туди не пускала і нинішня теж не пускає. Тому мені важко судити про те, що відбувається на цій дорогій для мене землі, крім як за повідомленнями засобів масової інформації. Але, звичайно, ці повідомлення не можуть не турбувати. Те переписування історії, яке відбувається на догоду нинішнім політичним реаліям України, теж не може не насторожувати. Тому що я добре пам'ятаю часи, коли в якості героїв оголошувалися всякі розбійники, припустимо, Омелян Пугачов, Степан Разін - цих людей оголошували героями. Щось подібне зараз відбувається в Україні. Героями виявилися Бандера, Петлюра. Для якоїсь дитячої спортивної команди героєм виявився навіть Гітлер. Це не може не засмучувати, не насторожувати.

Я думаю, що не дивлячись на різні політичні турбуленції, які зараз мають місце, у нас спільна єдина історія, яка, звичайно, особливо яскраво проявляється тоді, коли ми згадуємо події історичної ваги, в тому числі, коли в черговий раз ми всі разом згадали Хрещення Русі. 1033 рік минув з цієї події, а ми продовжуємо зберігати нашу церковну єдність. Я думаю, що це найважливіше. Політичні обставини змінюються, а зв'язок між трьома братніми народами: російським, українським та білоруським збережеться назавжди, і він забезпечується в тому числі нашою церковною єдністю, яку теж нікому не дано зруйнувати.

К. Грачова: В одній з недавніх передач я задавала Вам питання про загрозу церковного розколу в Білорусії за моделлю, відпрацьованою в Україні. Ви тоді відповіли, що передумов для цього сьогодні ви не бачите. Але, тим не менше, до цієї теми я хотіла б повернутися в світлі тієї новини, що днями экс-кандидат в президенти Білорусії Світлана Тіхановська відвідала в Брукліні (районі Нью-Йорка) храм святого Кирила Туровського. Справа в тому, що належить він не канонічній Білоруській Церкві, а розкольницькій. Як би Ви прокоментували цей візит і чому саме до розкольників, на вашу думку, вирішила з'їздити Світлана Тіхановська?

Митрополит Іларіон: Розкольницькі структури, які існують у багатьох країнах світу, є свого роду «тіньовим православ'я». Це не справжнє Православ'я, а «фейкове православ'я». Це структури, які оголошують себе належними до Православної Церкви. Там «священники» носять такі ж ризи, як

священики в канонічній Церкві. «Архієреї» одягаються також, як архієреї в канонічній Церкві. Але насправді з точки зору церковних канонів у цих структурах таїнства безблагодатні, тобто якщо дитину приносять хрестити в цю «церква», хрещення не здійснюється. Якщо хтось приходить в цю «церкву», щоб причаститися, причастя не відбувається. Люди приймають не Тіло і Кров Христові, а просто хліб і вино. Тому в основі будь-якого церковного розколу лежить обман. Розколи виникали найчастіше з політичних причин, і зараз вони виникають через політичні причини. Але ми повинні добре розуміти, що «фейкове православ'я» - це не те ж саме, що Православ'я, так само, як і фейкова новина - це не те ж саме, що новина про реальну подію. В основі лежить брехня.

Ситуація в Білорусі відрізняється від ситуації на Україні в тому відношенні, що в самій Білорусії розколу як такого немає. Розкольницькі структури, які існують, всі знаходяться за кордоном. Там є різні особистості. Я згадую, що кілька років тому був якийсь лжеієрарх з титулом Барановицький і Бруклінський. Живуть вони в основному в США, але ніякого відношення не мають ні до реального Православ'я, ні до реального білоруського народу. Білоруський народ зробив свій вибір. Він його робить щодня, коли відвідує богослужіння в Білоруської Православної Церкви Московського Патріархату. Немає волі церковного народу ні до розколу, ні до відокремлення від Руської Православної Церкви, а є тільки воля опозиційних політиків до того, щоб розділити народ і Церкву, тому що вони добре розуміють, що якщо Церкву вдасться розколоти, то це буде сприяти і розколу в суспільстві, а саме цього вони, мабуть, і домагаються.

К. Грачова: Владико, в мережі днями розгорівся неабиякий скандал після публікації відео, де жінка виганяє в Ленінградській області з дитячого майданчика дітей з особливостями розвитку. Вона говорила вихователям (цитата): «Ви з'їдете звідси. Ви тут гуляти не будете. У вас є ваш двір і ми ще з'ясуємо, чи можете ви там гуляти з дітьми ось з цими особливостями». Чи бачили Ви це відео? Що б Ви як пастир могли цій жінці сказати? Що Церква робить для того, щоб виховати в людях толерантність до громадян-інвалідів?

Митрополит Іларіон: Церква виховує в людях не толерантність, а любов. Ми завжди нагадуємо про те, що в очах Божих все люди мають цінність: і фізично привабливі, і ті що мають фізично відштовхуючий вигляд, і ті, у кого є якісь особливості розвитку. Для Бога всі цінні, всі є Його дітьми.

Те ж саме стосується Церкви. Церква ніколи нікого не відштовхує. Церква приймає в своє лоно всіх, хто бажає бути її членом. Для Церкви не існує ні інвалідів, ні неповноцінних людей, тому що Церква своєю любов'ю охоплює кожного. Але, на жаль, не всі люди в нашій Батьківщині здатні сприйняти один одного саме так, як закликає до цього Церква. Не кожна людина здатна побачити іншу людину Божими очима, а не своїм людським поглядом.

Хотів би висловити надію, що в нашому суспільстві буде зростати розуміння того, що всі ми рівні, всі єдині і в очах Божих ми всі дорогоцінні; що людям з особливостями розумового або фізичного розвитку ми всі будемо надавати належну підтримку.

У Церкві для цього робиться дуже багато. Створюються умови для того, щоб інваліди могли бути присутніми на службі: ми робимо пандуси для тих, хто пересувається в кріслі-колясці. Наприклад, в храмі, де я служу, ми служимо спеціальну Літургію для дітей з особливостями розвитку. До нас приїжджають з інтернатів, з психоневрологічних диспансерів. Ми спеціально для них служимо Літургію, а потім проводимо дитяче свято.

К. Грачова: Владико, ще така новина. Хотілося б попросити Вас її прокоментувати. На початку літа діти-дзюдоїсти з Киргизії виїхали в пансіонат на озері Іссик-Куль на спортивні збори. 9-річний російський хлопчик Іван повернувся весь у синцях і розповів батькам, що діти його били натовпом за те, що він росіянин і православний, і змушували його читати Коран. У цих знущаннях брали участь десятки підлітків при повному потуранні тренера. Я знаю, що цей скандал дійшов до самого Патріарха. Якою була реакція Руської Православної Церкви на це?

Митрополит Іларіон: На цю подію відреагував Святіший Патріарх Московський і всієї Русі Кирил. Я хотів би зачитати кілька слів з листа, який він направив цьому хлопчику: «Виявивши мужність і сміливість, ти не побоявся зухвалих насмішок і знущань з боку однолітків і рішуче відстоював свою віру, захищав те, що тобі дорого і цінно. Твій вчинок, відвага і твердість гідні всілякої підтримки. Мільйони твоїх братів і сестер у Христі в Росії і в інших країнах співпереживають тобі в цей непростий момент». Далі Святіший Патріарх нагадує про те, що християни в усі часи були гнані, що справжня сила духу полягає в великодушності і шляхетності, в

терпінні і готовності прощати кривдників, і нагадує слова з Євангелія: «мужайтесь: Я переміг світ» (Ін. 16.33) .

Я думаю, що ця реакція цілком відповідає тому, що відчують з цього приводу все віруючі Руської Православної Церкви. Ми вважаємо, що кожна людина має право на свободу віросповідання. Кожна людина незалежно від того, в якій країні вона живе - в Росії, Киргизії, Білорусії, Україні або в іншій країні світу, має право не тільки сповідувати свою віру, а й публічно її висловлювати.

Сьогодні саме християнство є найбільшою гнаною релігією, хоча це як і раніше найчисленніша релігія на планеті. На жаль, дуже часто виникають конфліктні ситуації там, де християни співіснують з мусульманами. Ми повинні говорити про це прямо - не для того, щоб кинути тінь на іслам, а для того, щоб закликати і політичних лідерів, і ісламських лідерів до того, щоб виховувати свою паству, в тому числі і молодь, в душі любові і толерантності.

У Росії це відбувається: у нас дуже тісна, здорова взаємодія між християнами, мусульманами та представниками інших релігійних традицій. Я дуже сподіваюся на те, що і в інших країнах буде налагоджено таке ж взаєморозуміння і взаємодію.

К. Грачова: Велике спасибі, владико, за те, що відповіли на наші запитання.

Митрополит Іларіон: Дякую, Катерино.

У другій частині передачі митрополит Іларіон відповів на запитання телеглядачів, що надійшли на сайт програми «Церква і світ».

Питання: Христос приніс спокутну жертву за все людство. Але у мене виникло питання, а кому

була принесена ця жертва: Богові чи дияволу? Чи є в православному віровченні однозначна відповідь на це питання?

Митрополит Іларіон: Однозначної відповіді на це питання немає. Саме слово «спокута» в буквальному перекладі з грецької означає «викуп». Але кому принесений цей викуп, про це сперечалися ще отці IV століття. Наприклад, деякі отці вважали, що цей викуп був принесений дияволу, а інші, зокрема, Григорій Богослов, говорили: а хто такий диявол, щоб вимагати викупу у Бога?

В кінцевому підсумку вчення про спокуту можна коротко сформулювати наступним чином: Господь Ісус Христос відкупив нас від законного прокляття, тобто Він взяв на Себе провину за наші гріхи, Він взяв на Себе відповідальність за наші гріхи. Він постраждав на хресті, і ця смерть стала ікупительною для всього людського роду.

А на питання про те, кому була принесена ця жертва, ми не даємо однозначної відповіді. У західному католицькому богослов'ї є теорія про те, що смерть Ісуса Христа на хресті була задоволенням справедливості по відношенню до Бога Отця. Суть цієї теорії полягає в тому, що кожен гріх людини, кожна помилка, вчинена людиною, є порушенням Божественної справедливості. І ніякі людські жертви не могли б спокутувати весь той борг, в якому людство виявилось перед Богом Отцем. Тому потрібна була жертва Сина Божого, Який Своєю смертю спокутував гріхи людини. У такій формі, в якій це вчення про сатисфакцію (про задоволення) викладено в західному богослов'ї, зокрема, у Ансельма Кентерберійського, ми його відкидаємо.

Ми говоримо про те, що хресна смерть Господа Спасителя була задоволенням Божественного правосуддя або Божественної справедливості; вона була викликана не тим, що Бог розгнівався на людство і цей гнів треба було якось погасити. Вона була викликана любов'ю Бога Отця і Бога Сина до всього людського роду. Це була жертва любові, яку Господь Ісус Христос приніс за весь людський рід і за кожен людину.

Питання: Допоможіть зрозуміти таку ситуацію: навіщо щось просити в молитві, якщо все одно буде по волі Божій? Як я розумію, у когось збігається бажання з волею Бога, а у когось ні. Я сильно, суто молилася за одужання близької мені людини, але не допомогло. Виходить, що від нашої молитви нічого не залежить?

Митрополит Іларіон: Я хотів би роз'яснити кілька моментів. По-перше, ми молимося не тільки тому, що хочемо у Бога щось випросити. Ми молимося, перш за все, тому що хочемо з Богом спілкуватися. Якщо у Вас є чоловік і діти, Ви ж спілкуєтеся зі своїм чоловіком і дітьми не тільки тому, що це для чогось потрібно, корисно чи Ви щось конкретне від них хочете отримати. Ви з ними спілкуєтеся, тому що ви - одна сім'я, тому що Вам з ними цікаво, тому що саме спілкування приносить Вам радість. Теж саме і молитва. Молитва - це спілкування християнина з Богом, і сама по собі молитва приносить радість незалежно від того, що ми можемо отримати від Бога у відповідь на цю молитву.

Другий момент - це те, що Бог чує всі наші молитви, але не завжди Бог відповідає на наші молитви так, як ми цього хочемо. Часто діти просять у батьків чогось, що батьки не можуть або не хочуть їм дати з якихось своїх міркувань. Діти ображаються, вередують, але батьки наполягають на своєму. Любов Бога до нас є любов'ю батьківською і материнською одночасно. Господь про нас піклується, і Він краще за нас знає, що нам потрібно в кожен необхідний момент.

Третьє, що я хотів би сказати, - якщо ми хочемо щось отримати від Бога, то не треба соромитися цього просити. У Господа Ісуса Христа є чудова притча про докучливу вдову, яка ходила до судді і просила вирішити якусь справу, а судді ця вдова була нецікава, тому що їй заплатити не було чим. Він упродовж довгого часу їй відмовляв. Але так як вона постійно ходила, постійно стукала йому в двері, він сказав: раз вона така настирлива, я все-таки виконаю її прохання.

Чому Господь сказав цю притчу? Він, звичайно, не порівнює Бога з неправедним суддею. Але Він говорить: якщо навіть неправедний суддя відгукується на прохання, яке багаторазово висловлене, то як же Господь не почує Своїх чад, які старанно моляться Йому?

Питання: Владико, здрастуйте! Я італієць, католик, хочу перейти в Православну Церкву, але чомусь в православних храмах, куди я заходив, поставилися дуже скептично, з явною недовірою до мого прохання. Хіба Православ'я тільки для слов'янських і грецьких народів? У чому причина, на Ваш погляд, такої реакції? Можливо, я щось роблю неправильно? Щиро дякую за відповідь.

Митрополит Іларіон: У Православній Церкві діє правило, яке було встановлено ще Самим Господом Ісусом Христом і сформульовано апостолом Павлом: «У Церкві немає ні елліна, ні іудея». У Церкві люди не поділяються на національності. Церква існує для людей будь-яких національностей. У нас, наприклад, в Москві служить один священник, чистокровний італієць. Він свого часу приїхав до Росії, прийняв Православ'я і ось уже довгі роки служить священником.

Якщо Ви зіткнулися з такою реакцією, то я думаю, що Вам просто не пощастило. Я Вам рекомендую піти в руський православний храм святої Катерини в Римі, і я впевнений, що з Вами там поговорять і Вам нададуть всю необхідну допомогу.

Я хотів би завершити цю передачу словами апостола Павла з Послання до ефесян: «Живіть у любові, як і Христос полюбив нас і віддав Себе за нас як дар і жертву Богові» (Еф. 5.2).

Я бажаю вам всього доброго і нехай береже вас всіх Господь.

Джерело: <https://mospat.ru/ua/news/87836/>